

I D Ő R E N D I T Á B L Á Z A T

1613. okt. 23. Bethlen Gábor fejedelemmé választása. Nov. 13. Sarmasági Zsigmondot, Kassai Istvánt és Benkner Jánost követségbe küldi a német császárhoz, de ez nem ismeri el fejedelemségét. Dóczi András felsőmagyarországi főkapitány elfoglalja Erdély határszéli várait.
1614. febr. 18. Bethlen visszaadja a szászoknak Szebent. Márc. a medgyesi országgyűlésen megölik Báthori Gábor gyilkosait. Daróczi Ferenc és Lassota Erik császári követek Várad átadását és a török elleni szövetséget követelik, de visszautasítottatnak. A török Bethlen elismertetése fejében Lippát és Jenőt igényli. Bethlen Kapi Andrást, Weyrauch Dávidot és Kovacsóczi Istvánt újabb követségbe küldi a császárhoz és a magyar rendekhez, a Báthorival kötött szerződés megújításáért. Aug. 23. elutasítják.
1615. máj. 6. török nyomásra Nagyszombatban egyezményt köt Bethlen és a magyar király, melynek értelmében az elfoglalt várak egy részét Erdély visszakapja. Bethlen visszaadja a jezsuitáknak kolozsvári templomukat és iskolájukat.
1616. Khlesl bíboros, császári miniszter támogatásával Homonnai György trónkövetelő és Kendi István, aki Báthori Gábor ellen tervezett meggyilkolt összeesküvése után Magyarországra menekült, katonákat gyűjtenek Bethlen ellen és Thurzó nádor csendesítése ellenére jún. 10. a felbérelt hajduk betörnek Erdélybe, de vereséget szenvednek. Jún. 12. Bethlen átadja a törököknek Lippát. Homonnai felbujtására Gombos hajdukapitány Désig hatol, de nov. 20. megverik.
1617. júl. 31. a második nagyszombati egyezmény megerősíti az elsőnek (1615) pontjait.

1619. ápr. 11. Ferdinánd császár elismeri Bethlen fejedelmi címét. Aug. Bethlen az ú. n. harmincéves háború kitörését felhasználva, megindul a császár ellen. Szept. 5. Rákóczi György elfoglalja Bethlennek Kassát, Dóczi főkapitányt elfogják, fogarasi börtönében meghal. Okt. 14. Bethlen elfoglalja Pozsonyt és átveszi a szent koronát, körülzárja Bécsset. Nov. 18. összeül a pozsonyi országgyűlés, melyen kitiltják az országból a jezsuitákat és Bethlen ellenfeleit. Nov. 21. Homonnai lengyel csapatokkal betör a Felvidékre, de kiverik.
1618. jan. 15. Bethlen szövetséget köt a csehekkel, jan. 16. fegyverszünetet a császárral. Aug. 25. Bethlent a beszercebányai országgyűlésen magyar királlyá választják és új támadásra indul. Okt. 9. Dampierre császári tábornok sikertelenül ostromolja Pozsonyt, elesik. Nov. 8. a csehek a fehérhegyi csatában döntő vereséget szenvednek. A császáriak Magyarországon is sikereket aratnak.
1619. júl. 17. Buquoy Longueval gróf császári tábornok Érsekújvárnál elesik, a császáriak visszavonulnak, Bethlen betör Morvaországba. A morvaországi menekült anabaptista iparosokat Alvincen telepíti le.
1620. jan. 7. nikolsburgi béke. Bethlen lemond a magyar koronáról, római szent birodalmi fejedelmi címet kap, Oppeln és Ratiborn hercegségét, hét felvidéki vármegyét és pénzt. A bécsi békét (1606) megerősítik. Az erdélyi országgyűlés Bethlen kívánságára felszabadítja a Mihály vajda kiűzése óta jobbaggyá lett székelyeket. A gyulafehérvári akadémia megalapítása.
1621. szept. Bethlen második támadása. Elfoglalja Nagyszombatot.
1622. máj. 8. bécsi béke.
1623. Bethlen maga veszi kézbe Erdély ökörkivitelét.
1624. márc. 2. Bethlen esküvője Brandenburgi Katalinnal, akit utódjává választat. Belép az angol-dán-holland «westminsteri szövetségbe». Szept. Bethlen harmadik támadása. Szept. 30. Drégelypalánknál találkozik Wallensteinel, ez visszavonul, Bethlen üldözi. Dec. 20. pozsonyi béke.
1629. Bethlen megnevesíti az erdélyi ref. papokat. Nov. 15. Bethlen halála Gyulafehérvárt.